

ČASOPISNA BORBA RADI STAVKARJEV V GASTONIJI

**Več listov odkrito piše o pred-
sodkih, ki so vodili poroto
do obsodbe stavkarjev in
delavskih voditeljev.**

Kakor se je vlekel dolgoletni spor radi Sacca in Vanzettija, ki je s tragičnim zaključkom razburil ves svet, tako se je začela vleči tudi pravda radi stavkarjev in delavskih voditeljev v Severni Carolini. Sedem mož je sedaj obsojenih radi umora policijskega šefa Aderholta, toda pravda ni s tem končana, zaključila se bo najbrž pred zveznim vrhovnim sodiščem. Dejstva, na podlagi katerih so možje obsojeni, so skrajno meglena; le to je jasno, da je v noči dne 7. julija policijski šef Aderholt s policaji šel na glavni stan unije, ki se je baš organizirala med tekstilnimi stavkarji. Na glavnem stanu je prišlo do spora in streljanja. Šef je bil ustreljen in štirje policaji ranjeni. Sedemdeset ljudi je bilo aretiranih in šestnajst jih je prišlo na zatožno klop spoznanih krivim umora prvega reda. Eden porotnikov je takoj po pravoreku znorel. Sledila je druga sodba v Charlottu, N. Carolina, pri kateri se je število obtoženih zmanjšalo na sedem in obtožba radi umora je bila označena kot drugovrstna. Sodba je bila zaključena 21. oktobra. Obsojenci so dobili po pet do dvajset let zapora.

Dogodek je prišel kot posledica organiziranja delavcev, proti kateremu se na vso moč upirajo tekstilni podjetniki. Nekateri časopisi vprašujejo, ali so bili delavci obsojeni radi umora ali radi komunizma. Večinoma vse časopise v North Carolini je na strani podjetnikov in justice. Pravijo, da je bila sodba pravična in da so bile zaslišane vse stranke. Dobijo pa se nekateri listi celo tam, ki očitajo nerednost na sodnji. "Daily News", ki izhaja v Greensboru, piše: "Država ni vedela, ali pa se je delala, da ne ve, kdo je ubil Aderholta, zato pa je sestavila obtožbo o zaroti, tako da bodo kaznovani vsi, kateri so smatran kot zarotniki."

Največ obtožb pa je proti poroti, in sicer ne med časopisem Južne Caroline, temveč v severnih krajih, kjer lahko gledajo na vso zadevo bolj nepristransko. V Washingtonu piše časopis "News" čez poroto, katera je obtožence izpraševala stvari, ki sploh nujajo nobenega opravlja z vso zadevo in ki sodno oblast le osmešijo. Vprašanja, ki so bila zastavljena na obtožence, so se glasila: "Ali verjamete v zastavo naše domovine? Ali verjamete v Severno Karolino? Ali verjamete v dobre ceste naše države." Pri obtožbi so se slišali tudi izrazi, kot:

"Gastonija—v katero so prišli unijski organizatorji, sami poosebljeni peklenški brez rogov in parkljev in s puškami namesto vil,—je v veliki nevarnosti, ki je prišla nad nas kot ciklon ali tornado..."

Tak je strah, s katerim časopisje, ki je delavcem in delavskim voditeljem nenaklonjeno, širi predsodke, kakršni so se širili za časa procesov Sacca in Vanzettija.

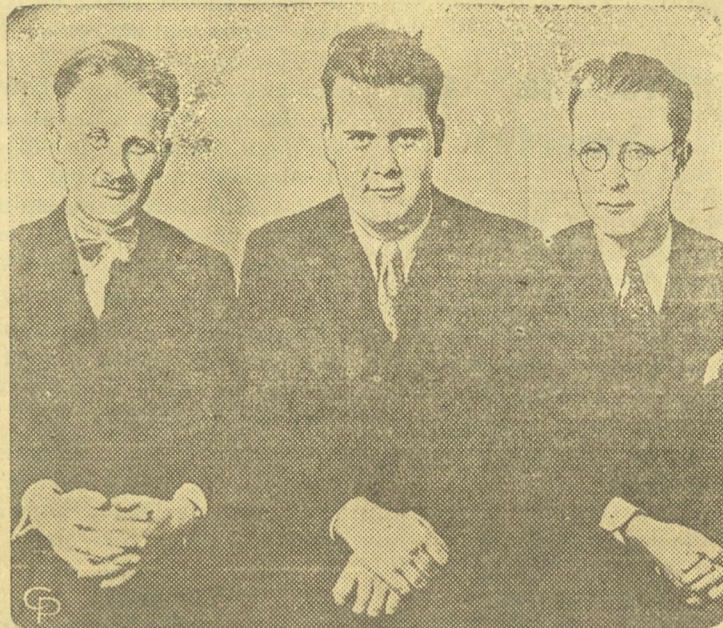
DELNIČARJEM 'SVOBODE'

Vsi delničarji Jugoslovanske prosvetne zadruge Svoboda Inc. ste vabljeni, da se gotovo udeležite seje, ki se bo vršila jutri, to je v soboto zvečer. Seja bo pričela točno ob osmih. Dobro bi bilo, da pridete že malo pred osmo, tako da bo mogoče izvršiti vse potrebne posle do devetih zvečer.

Po seji bo začela zabava za delničarje, njih družine, prijatelje in vse naše somišljenike. Vsakdo je dobrodošel v naši družbi in upamo, da se bo tudi vsakdo zabaval, kdor pride. Prijatelji, ki so bili na zadnjem enakem sestanku pred tremi tedni, še niso pozabili prijetnega večera. Torej pridite tudi sedaj vsi in poskrbite, da bo še lepše število.

Seja in zabava se bo vršila v prostorih Paula Bergerja, 2653 So. Lawndale ave.

Vabi odbor.

Časnikarski poročevalci imajo dober vpogled v življenje. Dostikrat se zgodi, da so oni boljši od detektivov, toda njih služba je le za časopisje, ne za sodnije.—Na sliki so poročevalci Hendrick, Nevin in Burkett v Washingtonu, ki so morali v ječo za 45 dni, ker niso hoteli povedati, kdo jim je zaupal vladne tajnosti katere so poročali časopisju. Pozneje so bili stavljeni pod poroko.

IZID VOLITEV

Pri volitvah za mestne sodnike v Chicagu so v pondeljek bili izvoljeni vsi dosedanji sodniki. Ne celi črti je zmagala Čermak-Deneenova skupina, ki je po večini demokratska.

V New Yorku je bil ponovno izvoljen župan Walker. Volilna mašina Tammany je delovala bolje kot kdaj prej. Dobila je skoro pol milijona glasov večine. Dobili so glasov: Walker 865,549, LaGuardia (republikanec) 368,384, Thomas (socialist) 174,931.

V Indianapolisu se je pri volitvah šlo zlasti za zlomljenje prohibistične in klanovske lige. Za župana je bil izvoljen demokrat.

V Clevelandu vodi republikanska stranka.

V Chicagu se je vršilo tudi glasovanje radi izboljšanja cest, ki pa ni zmagalo. Glasovanje za povečanje Lincoln parka je uspelo. Odobrenih je \$30,000,000 za nove naprave v Lincoln parku.

Predmestje Oak Park je glasovalo, da se za enkrat še ne pridruži mestu Chicagu.

Volitve so bile razmeroma mirne za Chicagu. Samo štirje so bili aretirani.

Anglija zopet pri- zna Rusijo

V Londonu je že ta teden prišlo do velikih bojov med laboriti in manjšimi strankami. Zdi se, da so se bile stranke pomirile samo za mal premor, zato da bo lepše izgledalo, ko bo McDonald potoval po Ameriki in da ga v tujini ne bodo vpraševali po rabukah doma. Prva poteza laboritov je bila storjena v nižji zbornici. Spravili so na dan glasovanje glede priznanja sovjetske vlade v Rusiji, kar je pokazalo, kje je moč. Za priznanje je glasovalo 324 proti 199 glasovom. Liberalci so potegnili z laboriti.

Zagovarjanje Falla

Ameriška justica je dolgo časa odlašala.

Časopisje, ki je očitno naklonjeno Fallu, nekdanjemu tajniku za notranje zadeve Združenih držav, je zagnalo precej krika, ko je bil Fall spoznan krivim. Fall sam je bil pripeljan na sodišče na vozčku kot mator starček. Postaral se je r's, še brke so mu osivele. Na sodišču so ženske izbruhnile v solze, ena se je onesvestila in tudi eden zagovornikov je omedlel, ko je bila izrečena obsodba, da je Fall kriv sto tisoč dolarjev podkupnine, katero je prejel, ko je bil v kabinetu predsednika Hardinga. Podkupnino je plačal oljni magnat Doheny.

Zdaj je vse časopisje, ki je zagovarjalo Falla, iz sebe. Še naglašajo, da je Fall nedolžen, da je starček in da bi ga ne smeli tako pestiti.

To je prva obsodba proti javnemu uradniku kot je bil Fall. Ko je prišlo do izreka, da bi Fall moral odsedeti tri leta ječe in plačati \$300,000 kazni, trojno vsoto podkupnine, se je Fall z vsemi svojimi advokati takoj zoperstavil, da se reši kazni in da si opere ime. Zdaj še niso tiho in sklicujejo se na to, da je bil sodnik, ki je izrekel sodbo, pristranski, ker ni dopustil pravične sodbe s poroto. Kakor izgleda, se bo tožba še vlekla, kot morskaka, če bo prišlo do ponovne sodbe v januarju.

Domače vesti

V bolnišnico so odpeljali mrs. Louise Vogrich, soprogo glavnega blagajnika SNPJ. Mrs. Vogrich je bolna že nekaj tednov na notranjih boleznih. Zdravi se v prezbiterijanski bolnišnici. Želimo ji skorajšnjega okrevanja.

Gdč. Zora Ropasova operna pevka iz Ljubljane, je zadnji teden odpotovala v New York. Več tednov je bila v Chicagu na stanu pri obitelji rojaka Stankota Možina in se par dni ustavila tudi v Wauke-

DOBRODOŠLICA JUGO- SLOVANSKEMU KONZULU

**Reforme v jugoslovanskih kon-
zularnih službah**

V nedeljo zvečer se je vršil banket na čast novemu jugoslovanskemu konzulu za Chicagu dr. George Kolumbatoviču. Banket se je vršil v Morrison hotelu ob navzočnosti več kot pet sto Jugoslovancev, največ Srbov in Hrvatov, ter precej Američanov in diplomatov evropskih držav. Na banketu so govorili: dr. A. Biankini za Jugoslavijo, g. Smetanka, konzul za Českoslovaško, Szesepanski, konzul za Poljsko, in drugi. Banketu je predsedoval John R. Palandech.

Dr. Kolumbatovič je po narodnosti Hrvat. Kot konzul za Chicagu je bil nameščen začasa splošne preureditve konzularne službe za Jugoslavijo, ki se je izvršila, ko je kralj postal diktator. Tedaj je bil premeščen večletni konzul za Chicagu Jankovich v New York. Kmalu nato je bilo več uradnih moči na konzulatih odstavljenih.

Taktika v Beogradu je danes, da se reformira konzularna služba in se uvede več reda in kooperacije med vladnimi zastopstvi in jugoslovanskimi izselniki. Priselniki, ki so na Jugoslavijo še navezani, tako taktiko pozdravljajo, kajti reforme so že skrajno potrebne. Čimveč bo sprememb, toliko bolje bo za slovenske priselnike, ki imajo opravka s svojo domovino.

Slovenski priselniki iz Jugoslavije so do danes imeli le malo stikov s konzulati. Le v skrajni sili so se zatekli k njim. To je deloma radi tega, ker na konzulatih se je le nalokje našel kakšen Slovenec ali človek, ki bi razumel slovensko. Na svojih konzulatih so se morali naši ljudje razgovarjati angleško. Pa tudi to je težko, kajti uslužbenci na konzulatih so bili večinoma ljudje iz starega kraja, ki so komaj za silo govorili kakšno angleško besedo.

Kakor so Slovenci imeli malo stikov s konzulati, tako so tudi Hrvati le redko imeli kakšno zvezo. To je deloma radi predsodkov, kajti uslužbenci na konzulatih so bili sami Srbi, ki niti potreb ne mišljenja hrvaških naselnicov v Ameriki niso poznali.

Nova reforma jugoslovanske konzularne službe naj torej pomaga predvsem naselnicom.

ganu, od koder je odšla v New York. Gdč. Ropasova je prišla v Ameriko na koncertno turo z g. Banovcem, ki sedaj sam poje po naselbinah. Upamo, da bomo tudi njen lepi alt lahko v kratkem slišali na kakšnem koncertu.

V Mercy bolnišnici v Chicagu se zdravi mr. Louis Duller ml., sin znane Dullerjeve družine. Dobil je poškodbe pri ognjegascih na nekem nočnem delu.

KRASEN ROMAN

Štirje jezdec Apokalipse

Spisal svetovnoslavni španski pisatelj Blasco Ibanez,
ZA "SVOBODO" POSLOVENIL A. K.,

PRIČNE IZHAJATI PRIHODNJI PETEK.

STIRJE JEZDECI APOKALIPSE je srce pretresujoča povest, v kateri pisatelj živo udarja po imperializmu, obenem pa nam podaja sliko dveh zaljubljenecv, katerih prelepa čustva so se razblinila v nič, kakor so bili ubiti milijoni dobrih idej, ko so po svetu divjale Kuga, Lakota, Vojna in Smrt.

Naročite si "Svobodo" takoj, da boste lahko čitali vso prelepo povest.

SVOBODA

List za jugoslovanske priselnike v Ameriki.

IZDAJA VSAKI PETEK

Jugoslovanska prosvetna zadruga Svoboda Inc.

NAROČNINA: za Severno Ameriko \$2.50 na leto, \$1.50 za pol leta, 80c za četrt leta; za inozemstvo \$3.00 na leto, \$1.75 za pol leta.

PUBLISHED EVERY FRIDAY BY SVOBODA INC., a cooperative for cultural purposes among the Yugoslavs in America.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$2.50 per year, \$1.50 for half year, 80c for three months. Foreign countries \$3 per year, \$1.75 half year.

Andrew Kopal, Editor.

Address:

SVOBODA Inc.

2653 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Telephone: Crawford 4290

BREZ ZAMERE!

Slovenski listi v Ameriki so sprejeli "Svobodo" v svoje vrste dokaj hladno. Nekateri so samo notirali vest, da je izšel nov list, nekateri so povedali pol resnice (namreč le to, kar je njim prav prišlo), nekateri pa so tudi že ošvignili čez novi tednik.

Vsa svoboda slovensko ameriškemu časopisu! To, kar so nekateri po prvem obelodanju "Svobode" storili, sicer ni dostojno za časnikarje, a za nas je važno, ker pokaže miselni višek naših časnikarskih voditeljev v Ameriki. Ko se je včasih v stari domovini rodil kakšen nov list, so ga kolegi pozdravili in častitali, tu bi pa nekateri metal polena pod noge. Kakor vam drago, uredniki slovenskih listov! Po našem mnenju bi se morali veseliti, ampak sebičnost igra tu večjo vlogo kot smisel za resno in močato časnikarsko delo med našim ljudstvom v Ameriki.

Prišli so tudi že očitki, da smo pristranski in da širimo propagando, čeprav to zanikamo. No, na očitke ne bomo odgovarjali. Če bi se bili imeli organizirati za izdajanje novega lista zato, da bi se spuščali v tisto zabavljanje in medsebojno špikanje, bi "Svobode" nikoli ne bilo.

V kakšnem položaju se nahajamo, čitatelji "Svobode" najlažje izpredvidijo iz tega, da so očitki prišli od katoliške kakor od socialistične strani. Kaj je to radi strahu pred konkurenco? Ne, saj tega ne more biti, vsaj resnega ne. Tu mogoče velja le strah, da bo "Svoboda" list, ki ne bo tak kot tisti, katerih najbolj "zanimivi" uredniški članki se pečajo z opravljanjem drug čez drugega. Če se slovenski listi boje tega, potem je njih strah upravičen.

Brez zamere, uredniki slovenskih listov! Opravljajte se med seboj, kolikor vam je drago, dajajte si priimke, pišite čez kutarje, čez rdečkarje, kakor si pač izvolite dajati priimke, toda "Svoboda" se v tak "šmir" ne bo podajala. Prvič zato ne, ker je preveč drugega bolj koristnega dela, drugič pa zato, ker je tisto špikanje preotročje in nevredno dostojnih časnikarjev.

Jugoslovanska konzularna služba

V jugoslovanski konzularni službi je prišlo do precej sprememb tekom zadnjih par mesecev. Več premeščenj je bilo in tudi nekaj odstavljenj. Najznačilnejša sprememba je pa bilo imenovanje dr. Pitamica za poslanika v Washingtonu, kar je bila prva poteza jugoslovanske vlade v tem pogledu. Govori se še o dodatnih reformah, zlasti pa o konzulu v Pittsburghu in mogoče tudi v Clevelandu.

Koliko bodo spremembe pomagale do zblizanja med jugoslovanskim priselništvom in domovino, je težko napovedovati. Same premitivne ne morajo zadoščati. Če med zastopniki in uradništvom samim ni brige za delo in pomoč tistim rojakom, ki so na kakršenkoli način na domovino vezani, potem tudi vse premitivne ne morejo pomagati. Konzularni delavec v Ameriki mora biti znanstvenik in sociolog ter poznavalec razmer, v katerih priselniki živi. Kaj bo navadni pisar iz domovine vedel, kakšne so potrebe priselnika v Ameriki.

Znan nam je slučaj s konzulata, kamor se je neki slovenski priselnik iz Kansasa zatekel po pravno in gmotno pomoč. Mož je bil star delavec, rahlega zdravja in ves potrj vsled nesreč, ki so ga zadele. Ponoči so mu vdrli tolovaji v hišo, mu ubili ženo in mu vse pokradli. Ameriške oblasti mu niso mogle pomagati. Zatekel se je na konzulat po pomoč.

Angleško je le za silo govoril, a nesrečen kot je bil, je jokal kot otrok in po angleško sploh ni mogel dopovedati, česa želi. Uradniki pa slovenskega niso znali.

Drug slučaj, ki pokaže, kako so radikalne spremembe na konzularnih službah potrebne, vidimo v razmerah, katere obstojajo. Naš človek v Ameriki je postal resnejši, odločnejši, in — če hočemo — bolj demokratičen, kar se tiče občejanja z uradništvom, kot je bil v stari domovini. Vse, kar le malo zveni po birokraciji, mu je zoperno. Uradništvo po naših konzulatih pa, čeprav je v Ameriki že leta in leta, se ni navzelo nič tega duha. Vse mora iti po okostenelih, uradnih predpisih. Poleg tega si uradnik v svoji starokrajski ideologiji domišlja, da je silno visok nad priselnikom. To pa je našim ljudem in tako tudi srbskim Jugoslovanom, katere narodnosti so konzularni delavci, silno odvrtno.

Če hoče jugoslovanska vlada izselnikom res pomagati ter jih ogrevati za domovino, mora torej namestiti po konzularnih službah ljudi, ki imajo dovolj izobrazbe, da se lahko poglabijo v položaj jugoslovanskega priselnika, ki so zmožni jugoslovanskih jezikov in angleščine in ki si ne domišljajo, da je jugoslovansko priselništvu radi njih v Ameriki.

Dela slovenskih umetnikov v Ameriki

Mislimo si, da se nekega lepega dne organizira akcija za razstavo umetniških izdelkov naših rojakov iz domovine. Kako lepa je že samo misel, da bi imeli priliko ogledati si njih dela v kakšnem ameriškem razstavnem salonu. Videli bi, kaj so pa naši umetniki doma zmožni, koliko so se povzpeli za ostalim svetom, ali koliko so producirali svojega, neodvisnega, vzniklega iz slovenskega naroda! Tu ne mislimo na to, koliko bi vplivala taka razstava na ameriško javnost, temveč koliko vžitka bi rojaki sami imeli od take razstave.

Razstava te vrste se nam danes zdi skoro nemogoča. Veliko stroškov je navezanih z njo. Res, umetniki v domovini bi se najbrž ogreli za tako akcijo, toda stroški so s prevozom in carino. Vendar pa se ovire lahko premagajo.

Ideje ni sprožil nihče drugi kot naš slovenski umetnik H. G. Perušek, katerega želja je, da bi se taka razstava uresničila. "Med umetniki v domovini, ki zavzemajo odlična mesta," nam je pred kratkim dejal, "sem nalezl toliko lepih proizvodov, da bi bilo obzaložanja vredno, ako bi tudi rojaki v Ameriki ne imeli prilike, da si jih enkrat ogledajo. Delal bom na tem, da Slovenci v Ameriki nekoč dobimo razstavo umetniških del svojih sorjakov iz domovine."

Idejo iz srca pozdravljamo ter priporočamo rojakom, da se zanjo zavzamejo.

Slovenska družinska revija

Rojakinja A. P. Krasna iz Pennsylvanije, ki je pred časom objavila nekaj nežnih pesmi, nam je pri naročilu na "Svobodo" pisala, da je z veseljem sprejela naš list, a še rajša bi videla, ako bi se začela izdajati kakšna družinska revija za naše priselništvu.

Tudi ta misel je lepa in jo pozdravljamo toliko bolj, ker prihaja od slovenske žene, ki je že pokazala svojo sposobnost na literarnem polju. Urednik "Svobode" je tak mesečnik priporočal že pred leti. Odgovorni odborniki organizacije, kateri je bila revija priporočena, so se odzvali le toliko, da so izvolili odsek, ki bo preiskal, kolike so možnosti na tem polju; toda odsek je zaspal še predno je imel priti s poročilom na dan.

V odgovor na željo naj povemo to: Jugoslovanska prosvetna zadruga Svoboda Inc. ima v svojem programu tudi izdajanje revije, ki bo, ko se zadruga poveča, nekaka mesečna priloga tedniku. To je bilo sprejeto na eni začetnih sej zadruga. Želja nekaterih članov v zadrugi je namreč bila, da bi se namesto tednika izdajal mesečnik, posvečen izključno v kulturne in naše družinske svrhe. Ker je tedniku zasiguran bolji uspeh, smo torej začeli s tednikom, a kakor hitro bo mogoče uspevati, bomo lahko izdajali tudi prilogo ob mesecih, tako da vsaj deloma zadostimo potrebi in pa želji marsikaterega rojaka.

V to svrhu pa moramo delati vsi, da zadruga dobi trdno podlago, ki je za tako podjetje potrebna. Naša iskrena želja je, da bo že tednik po svojem gradivu bolj odgovarjal reviji kot navadnemu časopisu. Na tem tudi delamo.

VELIKA ZABAVA

DRUŠTVA INTEGRITY

Prireditve društva Integrity S. N. P. J. v Chicagu je uspela nad vse pričakovanje mladih članov. Velikanska je bila udeležba mladine in tako tudi starejših rojakov je prišlo precejšnje število. Vsi so se dobro zabavali, zabava je potekala mirno in veselo, pravi vzor prireditve za naša društva.

Za dober uspeh je delovalo vse društvo, predvsem pa odborniki, predsednik društva Lenassi, tajnik Joe Baumbich in drugi. Preskrbeli so res izvrstno godbo za plesalce v glavni dvorani, a še bolj pristrčna je bila njih domača godba v spodnjih prostorih. Gornji prostori so bili izvrstno okrašeni. Na tem je delal posebno mladi rojak Zeman, ki je po profesiji v tem poklicu.

Društvo Integrity se zahvaljuje vsem rojakom za sodelovanje. Tako lepe udeležbe, pravijo mladi člani, skoro niso mogli pričakovati. Se to bi želeli, so rekli, da bi na njih prireditve prišel tudi kateri glavni odbornik.

Prireditve "Prešerna".

Slovenski moški zbor "France Prešeren" v Chicagu se redno vadi za koncert, ki se bo vršil v nedeljo dne 24. t. m. Zbor pripravlja za posetnike nekaj krasnih narodnih kakor tudi umetnih pesmi, ki bodo v programu kmalu objavljene. Istotako se izbrani igralci vadijo v burki, ki vsebuje smeha nad vse pričakovanje. Glede sodelovanja zunanjih pevskih zborov je že vse pripravljeno, torej lahko pričakujemo, da bo tudi tu nekaj dobrega. Pevcem "Prešerna", ki se s tem koncertom prvič preizkusijo na vsej črti, častitamo na velikopoteznem delu, katerega so začeli.

Potnik za krzno,

kakor ga je opisal newyorški kužuhar, mora biti: "tako delaven ko srce, krepak kakor vol, krotek kot lagnje, drzen ko lev hiter ko mačka, vztrajen ko tasmanska podgana vrečarica, potrpežljiv ko tjulenj kužuhar in zvest ko pes. Delati mora ko bober, kopati ko krt, plezati kakor koza, dirjati kakor ježen, vohati kakor nenasiť (kuna, medvedu podobna) pri tem pa mora imeti risje oči, prekanjenost prerijskega volka, lisičjo zvitost in nosorožčevo kožo, vse to pa celih šest mesecev. V ostali dobi leta mora biti sposoben, da prebije kakor medved v zimskem spanju.

Lillian Foster, amer. igralka v Londonu, ki je oklofutala anglerkega kritika.

STIMULI

Kdo naj razume kritike!

Ko se organizirajo "prešernovci" slišimo očitke, da rušijo kulturne ustanove. Isti tožniki prav pridno delajo, da bi se porušil vsak poizkus združenega dela naših društev.

Najbolj "luštnima" fantoma.

Pravita, da sta najbolj luštna, najbolj interesantna slovenska fanta v Ciceru. Od pete do glave (razdalja ni velika) sta res fanta in pol, toda s par izjavami na veselnicah rojakov nas še ne bosta prepričala o svojih imenitnih kakovostih. Ker je nam za blaginjo luštnih fantov, jima priporočimo, da prineseta od notarja zapriseženo izjavo in štemplirano fotografijo, da bomo z obelodanjenjem njunih vrlin presenetili svet.

Zavedna smrt.

Ko govorimo o smrti, je vseh špasov konec, ampak če pogledamo v Prosvetina obvestila o smrti, se prav lahko začne. Mogoče nam bo sestavljalec oglasov pojasnil, kako se zavedno umre (oziroma pretrga nit življenja). Če je celo smrtna naših bratov res zavedna, potem se ne moremo kar nič prižogevati čez nazadnjaštvo.

Hvala za propagando.

"Svobodi" ni treba propagande. Poskrbeli bodo zanjo tisti, ki vprašujejo, kakšno nam bodo preskrbeli. Hvala!

Paradoks za obsojene stavkarje.

Obsojeni stavkarji bi morali imeti več zaupanja v ameriško sodišče. Poglejte, kako Falla lepo z rokavicami prijemajo, ko se gre za prejem \$100,000 podkupine in za grdo onečarjenje visoke službe! Časopisje se v Fallovem slučaju zgraža čez justico, ker je obsodbo izrekla, v slučaju stavkarjev pa se zgraža čez delavce, ki so obsojeni na težke kazni za prestopek, da so delavci. Seveda, vsi ne moremo biti tajniki za notranje zadeve.

Kako se kuhajo jajca?

Nasvet sicer spada pod oddelek za gospodinje, ampak zanimal bo vse enako, kajti kuhanje jajec je svetovnega pomena. Neki španski prijatelj nam pove, da jih je kuhal na sledeči način: "Jajca, kolikor jih je že bilo, sem stavil v vrelo vodo. Ko so bila vsa notri, sem začel moliti očenaš. Molil sem zmerno hitro. Ko sem izrekel: ... temveč reši nas vsega hudega. Amen!" sem že z žlico pobiral jajca iz lonca. Tako so bila mehko kuhana in lahko prebavljiva." — Tako Španci. Francozi dodajo očenašu še Češčeno Marijo, pa imajo jajca trdo kuhana. Srbi storijo ravnotako.

Za zaprtimi vrati.

Na seji so delničarji Svobode imeli zaprta vrata zato, da ne bo prepriha pa da ne bo veter smeti noter nosil.

Poročevalcem

"Svoboda" je čitateljem na razpolago, da lahko ustvarimo lepo poročevalno službo iz naših naselbin. Poročajte o dogodkih v našem javnem in privatnem življenju "Svobodi". Gledali bomo, da ne bo noben poročevalec prikrajšan s striženjem poročila.

NIKOLA TESLA

Nikola Tesla je po rodu in po prepričanju Jugoslovan.

Rodil se je dne 10. julija 1856 v Smiljanu pri Gospiču v Liki. Talent ima od očeta, srbskopравoslavnega svečenika, in od matere, jako iznajdljive žene z izbornim spominom. Osnovno šolo in nižjo realko je dovršil v Gospiču, višjo realko z maturo pa v Rakovcu pri Karlovcu. Njega ne bi mogli staviti za vzor navadnemu dijaku. Čital je sicer vse knjige, ki so mu prišle v roko, samo šolskih ne. Ljubil je življenje in ne mumificirane šolske znanosti. Plezal je po drevesih, kjer so bila ptičja gnezda, skakal je v vodo za ribami, zabaval se je s kvartami in s šahom, da je postal mojster v teh igrah. V šoli pa je navzlic temu dobro uspeval. Njegova mržnja do šolske učenosti, ki navadno ubija naravni nagon, je bila celo ugodna za njegovo duševno samostojnost. Avtoriteta ni imela nanj nikakega vpliva. Zaupal je le svojemu čutu in svoji razsodnosti, kakor je pokazal drugoletnik na graški tehniki.

Videč, da se njegov profesor muči z nekim elektromotorjem, ki se je močno iskril ob tako zvanem kolektorju, vpraša, če ne bi bilo mogoče konstruirati motor brez kolektorja, ki je vzrok vseh neprikljivosti. Profesor, ki je cenil nadarjenega mladeniča, mu pred vsemi drugimi študenti odgovori, da bo on — namreč Tesla — lahko še marsikaj iznašel, da pa je tak motor nekaj nemogočega. In prav takrat se je v Teslovem duhu spočela plodna kal iznajdbe, ki je pokazala, kako napačna je bila profesorjeva trditev, in povzročila velikanski preobrat v vsej elektrotehniki za jake toke. — Po dovršenih študijah v Pragi je mladi inženir vstopil v službo neke družbe v Pešti, kjer je takoj pokazal svojo iznajdljivost z izboljšanjem telefonske naprave. Njegova ideja motorja za vrtilni tok, ki je dobila v tem času že jasne obrise, ga ni pustila dolgo tu. Dvignila ga je in zanesla v Pariz, kjer je vstopil v službo Edisonove Kontinentalne družbe. Mislil je, da bo tu lahko izvršil svoje načrte. Napravil je sicer modele svojih motorjev, a do denarja za njih tehnično izvedbo ni mogel priti. Zato se na navet svojih tovarišev napoti naravnost v Edisonov laboratorij v New Yorku. A tudi tukaj ni našel podpore za utelešenje svojih idealov, ker je bil Edison, kakor vsi največji elektrotehniki tistega časa, prepričan, da izmenični toki, ki bi jih bil Tesla rabil za svoje motorje, nimajo nobene bodočnosti. Šele ko si je zaslužil z nekimi konstrukcijami zadosti sredstev, je ustanovil družbo, ki mu je šla na roko pri njegovih poskusih. Ko so se ti dobro obnesli, so dali delničarji denar tudi za patentiranje celega izdelanega sestava za vrtilni tok. kmalu nato (leta 1888.) je Tesla prodal svoje patente veliki tvrdki, ki si je z njimi pridobila ogromno premoženje. Po velikanskem delu je bil led prebit. Ustvaril je teoretično in praktično podlago novi panogi elektrotehnike, ki se je razširila zaradi svoje praktičnosti v kratkem času po vsem svetu. Njegov zamislek je zmagal. Sedaj so še drugi iskali pota, da bi se izognili Teslovim patentom. Nemci so našli izhod v brošurici italijanskega profesora Ferrarisa. Dasi je izšla brošura šest mesecev po objavi Teslovih patentov, dasi je v njej samo omenjena možnost takšnega motorja, ki bi izkoriščal le polovico dane energije, medtem ko je Tesla praktično pokazal, da delajo njegovi motorji z najmanjšo izgubo in je izdelal stroje, uporabljajoč vse mogoče lastnosti izmeničnega toka in materiala, velja skoraj pri vseh Nemcih Ferraris kot iznajditelj omenjenega sestava. Človek bi dvomil o razsodnosti nemških kritikov, če ne bi vedel, da odločujejo tu trgovskoindustrijski moment. Izkupček pri prodaji svojih patentov je Tesla uporabil za svoje laboratorije, ki so zasloveli po vsem svetu.

Tesla je imel sedaj proste roke. Lotil se je z vso vnemo že prej započetih raziskavanj tokov z najrazličnejšo frekvenco in perijodo. Glede na lastnosti železa je takoj spoznal in tudi pokazal, da so za njegove motorje nizke frekvence, kakor so sedaj splošno v rabi, najbolj ugodne. Vedoželjnost ga je napolnila, da je začel raziskavati toke z vedno večjo frekvenco; že l. 1888. je konstruiral stroj, ki je proizvajal toke s 35.000 perijodami na sekundo. Pri tem je moral premagati razne težkoče. Trud je bil poplačan s celo vrsto jako zanimivih poskusov, ki jih je lahko izvedel s temi stroji. Razume se, da je skušal povečati poleg števila perijod tudi napetost. V tej težnji je prišel Tesla na misel, da bi uporabil za ta namen lastnosti kondenzatorja. Ta priprava obstoji v bistvu iz dveh kovinskih plošč, na katerih se nabere pri določenem električnem pritisku tem več elektrike, čim večji sta plošči in čim bližje stojita druga ob drugi. Ako zvežemo vsako teh plošč z eno žico in približamo, napolnivši kondenzator z elektriko, oba prosta konca teh žic drugega proti drugemu, preskoči elektrika iz ene žice na drugo. Pri tem so pojavi v vmesnem zraku svetla iskra. Že l. 1859. je pokazal Feddersen, da je ta iskra sestavljena iz več delov, ki kažejo, da skoči elektrika večkrat zaporedoma od ene kondenzatorjeve strani na drugo, da nastanejo električni nihaji s frekvenco do milijon na sekundo in še več. Tesla je uporabil to nihanje elektrike, da je s svojim transformatorjem dosegel pri največji frekvenci največje napetosti, da je proizvajal toke z najbolj čudnimi svojstvi. Njegovi poskusi so vzbudili zanimanje vsega znanstvenega sveta.

Zato je bil povabljen v razne kraje. Pri svojih predavanjih, ki jih je imel v letih 1891., 1892. in 1893. v Ameriki in Evropi, je pokazal, kako gre do ti toki skozi njegovo telo, da so iz njega švigali žareči prameni, da mu je v roki žarela žarnica, da pri tem sam ni čutil ničesar. Pokazal je, kako žarijo cevi z razredčenimi plini, če jih postavi med dve plošči, ki sta bili zvezani vsaka z enim koncem transformatorja. Razložil je, kako se izkorišča električna energija v razsvetljevalne namene bolj praktično in ekonomično, nego se je gojilo dotlej, in je govoril o luči bodočnosti. Dalje je kazal, kako se da elektrika dovajati k žarnici samo po eni žici brez odvodne žice, kar je njemu kazalo, da je elektrika snov, kakor si dandanes splošno predstavljamo. V tem času, polnem najčudnejših poskusov, je Te-

sla tudi razjasnil, kako se da do prenašati signali v velike razdalje s tem, da je zvezal visoko stoječe telo z enim koncem svojega transformatorja, ki mu je drugi konec napeljal na zemljo. Daljava, ki jo je tako premostil, je znašala več kilometrov, čeprav je imel v transformatorju le majhne energije. Ali nimamo tukaj že sestav brezžične telegrafije, in to že leta 1892.? S temi poskusi je Tesla spoznal, da je za dosego večjih daljav potrebna le večja energija in frekvenca. V februarju naslednjega leta je objavil ves sestav brezžične telegrafije v predavanju v Franklinovem inštitutu v Filadelfiji. Znameniti učenjak dr. Austin pravi, da je ta sestav popolnejši od vseh, kar se jih je iznašalo v brezžični telegrafiji do l. 1910. V naslednjih letih je Tesla, čeravno ni mogel dalje časa eksperimentirati, ker so mu leta 1895. pogoreli vsi laboratoriji, izumil cel niz novih priprav in metod za brezžično prenašanje električne energije v katerekoli daljave. Vrhunec pa je dosegel, ko je leta 1899. zapustil New York in se napotil visoko v Koloradske hribe, kjer je razpolagal z ogromnimi energijami. Tu je proizvajal elektriko z napetostjo več nego 20 milijonov voltov, da so od enega oscilatorja do drugega švigali skozi zrak bliski, ki v svoji energiji niso zaostajali za prirodnimi. S temi energijami je proizvajal tudi vzdržne električne valove, s katerimi je oddajal brezžičnim potom znake na več tisoč kilometrov daleč, posrečilo se mu je celo pošiljanje električnih valov okrog zemlje. Nad leto dni je Tesla tu noč in dan študiral med bliskanjem in grmenjem, ki se je razlegalo več kilometrov daleč. Ko pa je nalik Mojzesu stopil z odkritimi novimi zakoni s hribov v New York, je našel tudi kakor ta prerok svoje častilce v službi zlatega teleta, zaradi katerega so začeli gonjo proti njemu. Naravno je, da si želé vsi trabanti, ki imajo svoj sijaj od soince, da to čimprej zatone, ker šele potem pride njih svit do veljave. Tesla se za to dosti ne zmeni. Naprej ustvarja na različnih poljih. Ker dela smotrno, naletimo v njegovih patentih skoraj na vse, kar je mogoče dobiti v stroki, katere se je lotil. Naj bo glede večfaznih ali glede visokofrekvenčnih in visokonapetih tokov. V področju brezžične telegrafije najdete vse, kar je rabil Marconi, Braun, Wien, Poulsen, Fessenden in še več drugih; najdete iskrnice najrazličnejših vrst, najdete navpične vodoravne in okvirne antene, dobite vse mogoče priprave in metode za uglašanje prejemnih in oddajnih priprav, dobite razne kontaktne detektorje in polno drugega. Vse to je Tesla odkril, oziroma iznašel več let pred omenjenimi gosposdi, ki so morali ukrasti Teslove ideje, da so sploh mogli napredovati. To pa so napravili šele po dolgem trudu, ker prej Teslovih patentov niso razumeli. Sedaj je njih slava velikanska, ker zanje deluje veliko število kričačev. Med temi smo, žal mi vsi, ki Tesle še ne poznamo.

Tesli ni do tega, da ga mi slavimo. Njega poveljuje njegovo delo. Mi potrebujemo njega, da naš oplodi s svojimi brezštevilnimi veleumnimi idejami, da nam odvzame očesno mreno, zrastle v suženjstvu, da nam sveti kot sijajen vzor na pravo kulturno delo, katerega

naj se loti naša mladina z vso vnemo, ker le z njim bomo odpravili bedo našega naroda in dosegli pravo svobodo.

J. Nardin.

Kulturne vesti

Važna slovenska čitalnica v razsulu. V Gradcu na Štajerskem, kjer je bilo v predvojnih časih precejšnje slovensko kulturno središče, zlasti za dijaštvo, še danes obstoji slovenska čitalnica, ki pa bo najbrž propadla, kajti zanimanja zanjo ni veliko, odkar ni več tam slovenskega dijaštva. Rodoljubi se sicer oglašajo v starokrajskih listih, naj bi se javnost zavzela in obdržala knjižnico, toda pogojev za obstanek je premalo.

Vodnikova družba, kulturna ustanova za izdajanje knjig v Ljubljani, je izdala za leto 1930 nove knjige, s koledarjem, leposlovnimi in znanstvenimi knjigami. Vodnikova družba hitro širi število svojih naročnikov. Zavzemati pričena tisto mesto, ki ga je nekoč imela Mohorjeva družba v Celovcu.

Postanite ustanovi naročnik "SVOBODE".

Nova opera.

V Chicagu so v pondeljek otvorili novo operno poslopje. To je velikanski nebotičnik, ki po višočini dosega skoro Woolworthov stop v New Yorku, po obsegu pa je eno največjih poslopij v Chicagu. Slavnostna predstava "Aide" je bila vpriporjena za otvoritev. Gledališče je skoroda ultramoderno, toda priprosto na dekoraciji. Sedežev šteje 3471. Poslopje je stalo dvajset milijonov dolarjev. Operna sezona "Chicago Civic Opere", katere dom je novo poslopje, bo letos trajala dvanajst tednov.

Koledar Ave Maria za leto 1930 je izšel v Lemontu, Ill. Knjiga je precejšnja, nad 300 strani. Koledar se v veliki meri bavi z vseslovenskim katoliškim shodom in vsebuje mnogo slik. Cena knjigi je 50c. Naroča se pri upravi Ave Marije v Lemontu, Ill.

Ljubljana in Beograd.

Ljubljana ima v premi črti do Beograda skoro 500 km. Kako znatna je ta razdalja, vidimo iz tega da je skoro natanko ista ko od Ljubljane do Rima in precej večja ko do Milana. Tudi Praga in Budimpešta sta Ljubljani recej bližji ko Beograd, Dunaj pa ji je za dve petini bližji.

NAZNANILO

Radi nesporazuma med unijo českých črkostavcev je oddala naša tiskarna svoj unijski znak — vkljub tem pa so vposlenci tiskarne člani raznih tiskarskih unij.

Vodstvo tiskarne je ves ta čas v stiku z unijami in upa, da se ta nesporazum kmalu poravnava in da zopet dobi svoj unijski znak.

ATLANTIC PRINTING & PUBLISHING CO.

2656-2658 SO. CRAWFORD AVE, CHICAGO

Tel. Lawndale 2012.

J. F. Korecky, taj.

A. H. Skubic pred.

WILLIAM B. PUTZ

CICERO'S } LEADING
LARGEST } FLORIST
OLDEST }

KRASNO CVETJE OB VSAKI PRILIKI

5134 West 25th Street, Cicero, Ill. Tel. Cicero 69

Prodajamo tudi kanarčke.

Roosevelt 7872

MARTIN IVANSEK

SLOVENSKA TRGOVINA

slaščic

cigar

in

cigaret

sladoleda

tobaka

in raznih drobnih potrebščin.

1759 WEST 22nd ST.

CHICAGO, ILL.

JULIJ SLAPŠAK:

Žena ga je ugnala

(Slovenska narodna pravljica.)

Kmeta oblije pot in smrtna zona mu stopi na čelo. V strahu in trepetu prosi: "Pošljite po gospoda, moja zadnja ura je prišla!" Ko mož od groze pred večnostjo skoraj umira, mu zabrusi žena v obraz: "Sema!" Potlej se pa okrene k hlapcu in mu veli: "Oho, hlapče, leto še ni minilo, tvoja ura še ni prišla, mene ne boš ukanil."

"Kaj še nisva obračunala te tri dni, kar ste vi gospodar? Trpel sem nič koliko, več ko prej vse leto, pa ugnali me vendar niste. Vsako delo sem vam izvršil. Ali ni tako?"

"Ne bom rekla, da ne; ali tri ure si še pod mojo oblastjo in zdaj šele pokažeš, kaj znaš. Pa nikar se ne ustraši, ne bom ti nalagala težkih opravkov ob poslednjih trenutkih. Dovolj si delal, kar vodi gospodarstvo moja roka, saj si zdelan in zbit, da te je še komaj spoznati. Vendar mi moraš še tri dela izvršiti, preden odideš od hiše, toda lahka, brez posebnega truda. Vsako uro eno. Tudi tvoji bratci ti lahko pomagajo, ne bom jim več branila."

"Brž, brž!" sili hlapec.

"No dobro. Pojdi naprej na vrt. Tam pred hlevom stoji hruška, ki je že tri leta suha. Splezaj nanjo, odlomi ondi vse suhe šibe in šibice in mi jih prinesi."

"Nič lažjega!" meni hlapec in gre. Pa komaj odide, je že nazaj z veliko butaro suhih, presuhih šib in šibic, zakaj bratci so mu pomagali. Kmetica izbere zdaj iz butare sedem najbolj suhih šibic, kar same od sebe so se drobile, ter veli: "Na, zvij te šibice v trto, bova butaro zvezala!"

"Šibice so suhe, ne bodo se dale viti." meni kozjebralec.

"Le poizkusi! Sedem jih je, eno od teh boš že zvij," odgovori kmetica in gre po opravkih.

Hlapec vije, vije, počasi vije, vso uro vije, pa nobene ne zvije. Vsaka se mu v rokah zlomi in zdrobi.

Ko mine prva ura, se prikaže na hišnem pragu kmetica s ključi v rokah in vpraša: "Ali je že narejeno?"

"Ne še," je kratek odgovor.

"O, ne znaš?" se mu čudi. "Šibice se ne dajo viti," dé hlapec.

"Vidiš, pa nisi naredil! Enega dela že nisi naredil!" se dopade kmetici.

Hlapec reče jezen: "Leto se bliža h koncu, zdaj bom vzel moža." Kmetica ga zavrne: "Počakaj, tvoja ura še ni prišla!" In moral se je vdati, zakaj še dve uri morata miniti, da poteče leto.

Ko izve o tem kmet, mu toliko odleže, da se vsaj nekoliko pomiri. Ko bi mogel, bi vzdihnil: "O ljuba žena, za eno reč si ga že ugnala — pa sta še samo dve!"

Drugo uro naroči kmetica hlapcu: "V hlevu je vol rogin, črn kakor muren: umij ga, da bo bel ko sneg!"

"Nič lažjega!" meni hlapec in gre v hlev, odveže črnega vola in ga žene na potok. Tam ga umiva, pere, drgne z milom, buta vodo vanj, potaplja v potok. Tudi njegovi bratci mu pomagajo. Vse zama: rogin je zmerom črn kakor muren. Še ga beli, celo uro ga beli, a ga ne pobeli; vse nič ne pomaga. Bolj ko ga izmiva, bolj je vol črn, črn, kakor muren.

Ko druga ura mine, se zopet prikaže na hišnem pragu kmetica, s ključi za pasom žvenketa in zakliče: "Ali je rogin že bel ko sneg?"

"Še ne," je kratek odgovor.

"O-o, ne znaš?" se mu roga kmetica.

"Ne morem, voda se ne prime črne barve roginove dlake," dé hlapec.

"Vidiš, pa nisi naredil! Tudi drugega dela nisi izvršil!" poudarja ona.

Hlapec reče jezen: "Leto se izteka, zdaj bom vzel moža." Kmetica ga zavrne: "Počakaj, tvoja ura še ni prišla!" In moral se je iznova vdati, zakaj še ena ura je manjkala do leta.

Kmetu je zdaj zelo odleglo. Močno je bil pomirjen. V srcu je štel: "Dveh reči že ni mogel narediti — pa je še samo ena!" In potlej je sklenil roke in molil: "Zahvaljen bodi Bog, da je dal to modro ženo meni, svojo mu nevrednemu služabniku!"

Tretja, zadnja ura leta reče kmetica hlapcu: "Še tretje delo ti naložim. Ako še tega ne izvršiš, potlej vedi, da se mi imaš pri pričati od hiše."

"Kaj pa takega?" vpraša kozjebralec silno vznemirjen.

"No, kaj? V hlev stopi in mi prinesi kravji zvonec v hišo!"

"Nič lažjega!" meni hlapec, se zasuče naglo, in že je stal kravji zvonec v hiši na mizi. Kmetica prime zvonec in trikrat krepko zazvonilja: Barônga, barônga, barônga! — potlej pa vpraša: "Ali si slišal?"

"Sem," odgovori hlapec, češ: zdaj me pa ne bo ugnala!

"Kaj je to, kar si slišal?" vpraša kmetica.

"I, kaj — glas," odgovori hlapec samozavestno.

"Ujemi ga in mi ga prinesi!" naroči kmetica.

"Kaj se vam meša?" vzroji hlapec.

"Prav nič se mi ne meša. Še enkrat ti pravim, da ujemi in mi prinesi, kar si slišal! To je tvoje tretje in zadnje opravilo, ki ga imaš še izvršiti."

"Kako bom ujel glas? Slišal sem ga, videl ne!"

"O-o-o, ne znaš?" mu oponese zasmehljivo kmetica.

"Ne morem, saj se ne da prijati!" pravi poraženi hlapec.

"Vidiš, pa nisi naredil! Tudi tretjega in zadnjega dela nisi izvršil!" dé ona zmago-slavno.

Kmetu v postelji je docela odleglo. "Rešen sem; moja ljuba, dobra žena me je rešila!" kliče ves srečen in komaj čaka, da bi ji hvaležno stisnil roko.

Hlapec se sesede na klopi in tuli ko zaboden vol. Tačas je zazvonilo poldne. Kmetica stopi zdaj pred ugnanega kozjebračca, položi roke križem predse in reče:

"Tvoja ura je prišla. Zdaj pojdi, odkoder te je prineslo!"

"Hu-u-u! Hu-u-u!" rjove hlapec ko zbesnela zver.

"Poberi se, ti pravim!" ukaže kmetica in jezno vzdigne roko.

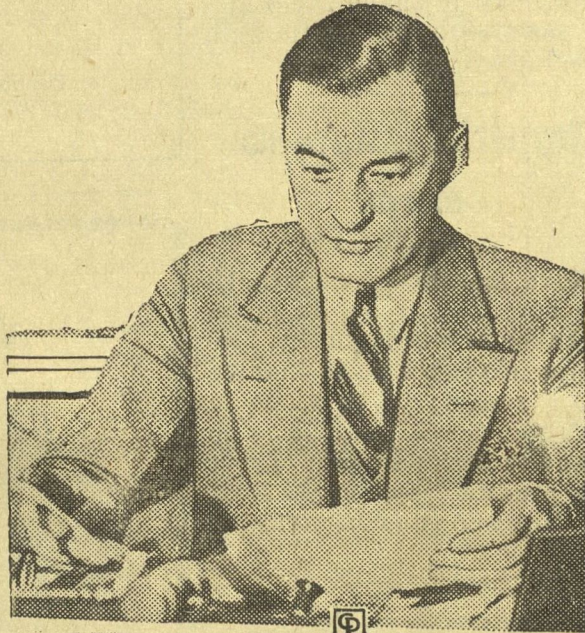
Hlapec poskoči s klopi, se zapoleti in zaleti s tako silo v steno, da zazija za čeber široka odprtina v zidu. Skozi to luknjo puhne na plano, se zasuče v vrtinec in se potlej kotali, kotali dalje, dokler se ne skotali v peklensko brezno.

Še tisto uro vstane kmet popolnoma zdrav. Hvaležno poda roko svoji dragi, modri ženi ter se ji ne more dovolj zahvaliti, da je ugnala hlapca-hudobca in rešila s tem njega večnega pogubljenja.

(Konec.)

"Svoboda" — dnevnik

Med častitkami in priporočili, ki smo jih dobili kot prvi odziv na izdanje "Svobode", je prišlo tudi nekaj priporočil za dnevnik, to je, da bi se "Svoboda" iz tednika le kmalu spremenila v dnevnik. Hvaležni smo naročnikom in čitateljem za vsako tako priporočilo, ker pokaže, koliko somišljenikov in zavernih rojakov je po naselbinah. Storili bomo vse, da bo list odgovarjal potrebam, ki so ga rodile, rojakom po naselbinah pa zopet priporočamo, da delajo z nami in širijo "Svobodo".

"JIMMY" J. WALKER, PONOVO IZVOLJENI ŽUPAN MESTA NEW YORK.

Pri mestnih volitvah v New Yorku so z veliko večino zmagali demokrati. Walker je prejel 497,164 glasov večine nad republikanecem Fiorello H. La Guardia.

Socialistični Kandidat Norman Thomas je dobil 174,931 glasov, česar stari politični mački niso pričakovali.

**R. F. KOMATER:
DVA MESECA MED
DUHOBORCI**

(Dalje.)

Nova dežela British Columbia je ugajala prihajajočim duhoborcem in pričeli so prihajati v trumah. Priseljevanje je bilo odvisno od tega, koliko se jih je moglo rešiti pregnanstva. Največ duhoborcev se je začelo naseljevati v gozdove, kjer so dobili delo, ki jim je najbolj ugajalo. Delo v gozdovih jih je veselilo, delali so pridno in za delo so bili plačani z denarjem. Plačilo v denarju jim je bilo novo, mnogo jih je bilo med njimi, ki do tistega časa z denarjem še niso bili plačani. Prejeli so denar, šli v mesto, kjer so si kupili hrane in obleke.

V gozdovih so si zgradili kočice iz smrekovih hlodov, sklade med hlodi so zamašili z mahom, kočice pa pokrili s smrekovim lubjem. Sredi kočice so sezidali ognjišče, ob stenah postavili postelje tako velike, da je na eni lahko spalo dvajset duhoborcev. Take kočice so si postavile družine in običajno je stanovala v eni koči po ena družina.

Pri gozdnem delu so se duhoborci izkazali kot izvršni gozdarji, radi česar so veliki gozdni podjetniki izposlovali pri kanadski vladi dovoljenje za večje priseljevanje duhoborcev. To je delo priliko, da je marsikdo dobil sorodnike iz rojstnega kraja. Število duhoborcev v Kanadi je na ta način precej narastlo. Nekaj se jih je naselilo tudi na farme, oziroma so dobili gotove sekcije zemlje od države. Pričeli so z obdelovanjem zemlje, toda ravno obdelovanje trdine je za duhoborce silno težavno, kajti oni obdelujejo zemljo le ročno. Živine ne rabijo pri delu, ker njih vera jim prepoveduje mučiti živali. Pri delu torej ne rabijo živine, da ne kršijo božje zapovedi.

Mnogo duhoborcev, ki so šli z veliko vnamo na farme, v upanju, da postanejo svoji gospodarji na zemljiščih, kjer bodo pridelali živež, je bilo razočaranih, ko so pričeli z obdelovanjem trdine. Kopali so zemljo s težkimi krampi, orali so jo sami, delali marljivo v upanju, da si bodo pridelali dosti hrane. Zemlje niso mogli toliko obdelati, da bi jim pridelok zadoščal za prehranitev njih družin. Poskušali so na marsikateri način, da bi pomnožili pridelok, ampak zaman. Ko so sprevideli, da ne morejo z ročnim obdelovanjem obdelati toliko zemlje kakor drugi farmarji, ki rabijo živino pri oranju, je marsikatera duhoborska družina opustila farmo. Vrnili so se v gozdove in pričeli z gozdarstvom.

V gozdovih, pri gozdnem delu so jako zadovoljni, posebno zato, ker se lahko izognejo takemu delu, s katerim bi kršili zapovedi svoje vere. Njih vera prepoveduje mučiti živali, rabiti živino za kakršnokoli delo je pri njih ubijanje. Zato oni ne rabijo živali, kakor narodi drugih ver, za prevažanje tovora, obdelovanja polja, oni ne potrebujejo konj in volov.

Duhoborci vztrajajo v veri, ki je težka in ima posebne zapovedi. So zapovedi, ki bi se lahko primerjale drugim veram izpolnjevanje pa je pri njih točno. Akoravno so jim oblasti pretile s smrtjo, jih sodile in odganjale na večno izgnanstvo v divjo Sibirijo, svojih zapovedi niso kršili; rajši so šli v

smrt in večno izgnanstvo kakor da bi kršili svojo vero.

Glede hrane imajo tudi posebne določbe, kaj smejo uživati in kaj jim je prepovedano. Hrana duhoborcev obstoja iz rastlin, v najboljše tek jim je krompir, riž, kava brez mleka (mleka od krav in drugih živali ne uživajo), rastline in sploh vse, kar zraste iz zemlje, uživajo, Mesa je jedo nikakega. Oni ne koljejo; masti, rib, jajec ali karsibodi, da je od živih bitij, ne uživajo. Nikakih živali ne redijo, niti psa ne, da bi jih čuval. Pravijo, da čuva Bog.

(Pride še.)

O počaščenju Wrangla v Belgradu.

Ko so pokopavali Wrangla, poveljnika nekdanje bele garde, katera se je zadnja zoperstavljala sovjetskim četam, se je vršil v Belgradu nemajhen pomp. General Wrangel je umrl v Bruslju pred dvema leti. Pokopali so ga tam, a pred svojo smrtjo je prosil, da bi njegove ostanke prepeljali v Belgrad, kjer je središče belih ruskih gard, beguncev ter zastav staroruske armade. Zdaj se je izpolnila zadnja želja Wrangla: pokopali so ga sredi ruskega pompa v Belgradu. Ob tej priliki je Belgrad izgledal kakor Petrograd ob času carja Nikolaja. Na stotine kozakov v uniformah je korakalo naprej, procesija zadaj pa je bila vsa pisana križev in barv ruske armade. Za vsem skupaj je sledil kralj Aleksander v spremstvu raznih zastopnikov vlad, generalov carske armade v bleščečih uniformah, škofov vojvod in podobnih ostankov izginulega carstva.

Davek na ostrizene lase

Pred kakšnim letom so poročali listi iz Švice, da je oblast kantona Uri razpisala davek 12c na vsako žensko, kateri si odstriže lase. Bil je to poizkus moralistov, ki mislijo, da je morala v laseh. Poizkus ni uspel, ker dvanajst centov ameriškega denarja tudi v Švici ni posebno velika vsota. Pred kratkim so se v letnem sedanjku malega stolnega mesta zastopniki kantona Uri zopet resno pogovarjali o ženskih laseh. To je važno vprašanje za človeštvo! Kar se dohodkov od davka ostrizanih las tiče, bilo dobička, ker ženske so spontale in niso hotele niti plačati davka niti imeti dolgih las.

**BILJARDNICA IN
MEHKE PIJAČE****ALOIS KOVAČIČ****2254 Blue Island Avenue**

Vsi rojaki dobrodošli!

Tel. Lawndale 7886

NATURAL CIGAR CO. Unijski izdelovalec ročno
napravljenih cigar.**Mark Popovich**lastnik
**3002 So. Harding Avenue,
Chicago, Ill.**

ZOBNA HIGIJENA

PIŠE DR. FRANK PAULICH.

Naslednje je tretji in zaključni članek slovenskega zobozdravnika, ki nam je dal pojuidna navodila o negi in ohrani zob. Spodnje so razni kratki nasveti, dobri za vsakogar da jih upošteva.

ČIŠČENJE ZOB

Mala, trda krtača s ščetinami precej narazen je potrebna. Krtača se položi pravokotno s ščetinami v dotiki zob in se počasi pritisnejo ščetine med zobe. S precejšnjim pritiskom je treba gibati v obliki kroga. Paziti je treba, da se vlakna ne prebodejo. S tem se čisti med zobmi in obenem se masirajo vlakna, kar pomaga do boljše cirkulacije krvi in bolj zdravim vlaknom. To je treba ponavljati na zunanji in notranji strani zobnih površin po celih ustih. Nazadnje se krtači zgornji del zobov in jezik.

Zobe je treba čistiti vsaj dvakrat na dan, posebno predno gremo spat. Za spodnjimi sekalci in zunaj nad zgornjimi prvimi kočnjaki so površine, ki zahtevajo največ pozornosti. Pri čiščenju se rabi slana voda ali pa zobna pasta.

Zobni kalkulus ali tartar

Kalkulus je nekakšen kamen, ki ga najdemo na zobeh, posebno za spodnjimi sekalci in na zunanosti zgornjih kočnjakov. To se površine, proti katerim pere neprestano slina iz slinskih cevi. Slina je polna kalcijeve soli, katera z gnili odpadki jedil, muzinom in bakterijami nabira na zobeh nekak film. Od dne do dne postaja ta skorja trša in naposled strdi kot kamen. Koliko se tega kalkulusa nabere okoli zob, je odvisno od kakovosti in količine jedil. Znano je, da človek, ki zna izbirati prava jedila v dnevni dieti in ki je malo naenkrat, ni izpostavljen množini kalkulusa kot dotični, ki si ne zna izbrati pravih jedil in se vsakokrat preobje.

Kalkulus ni bolezen, temveč fiziološki pojav. Škodljiv postane, ako se pravočasno ne odstrani. Z zobno krtačo, pravilno rabljeno, malo slane vode ali zobne paste, se odstrani zobni film, predno se mu da čas za strdenje. Ako je kalkulus trd, je jako škodljiv. Velike množine se ga nabere na zobeh in včasih pokrije cel zob. Kot trd kamen pritiska na vlakna, katera se vnamejo in prično gnojiti. Proces se ponavlja proti kosti čeljusti. Zobe se prično majati in naposled izpadejo. Izkušnja uči, da je dobro obiskati zobozdravnika dvakrat na leto, si dati zobe očistiti in zahtevati natančne instrukcije o čiščenju zob, ter se po teh instrukcijah ravnati.

Pyorrhea alveolaris (pairia) je bolezen, ki je obiskala vse civilizacije. Karakteristični pojav te bolezni je gnoj, ki teče izven vlakna okoli zobov. Mnogo se je že in se bo še pisalo o tej ostudni bolezni. Ne le boleča, smradna, gnoječa usta so njena posledica, temveč gnoj nabirajoč se okoli zob je vsean tudi v notranje dele telesa, da povzroča bolezni, kakor revmatizem in druge. Vsi se bojimo te gnusne bolezni, vendar se mi zdi, da se še bolj bojimo zobozdravnikov, ki bi jo lahko preprečili do 90 odstotkov. Nikakor ni potrebno, da pyorrhea obišče vsakega petega človeka.

Interesantno je, da je večina te bolezni povzročena radi zanikrnosti in se tudi zove umazana pyorrhea po vsej pravici. Le mali del je povzročen od notranjih bolezni.

Kot prej omenjeno, okoli vsakega zoba se nahaja nekak

žep, kjer se zob in vlakna združijo. Ako se ta žep drži čist, to je s pravilnim čiščenjem zob, bi bilo 90 procentov pyorrheje preprečene. Ali smo pač lenuhi in navada je, da tudi ako je pacient obiskal zobozdravnika, se navadno ne drži po njegovih navodilih, temveč vsa odločnost za bodočo sruženje zaspi v enem ali dveh tednih. V ta žep se nabira kalkulus, povzročitelj vnetja. Gnojenje povzroči odcepitev vlakna od zoba in nato mišic, s katerimi je zob pripet h kosti. Jarek postaja globokejši in bolezen bolj in bolj akutna. Zobje se majejo in naposled izpadejo. Pyorrhea je v začetku ozdravljiva s tem, da se s pilicami odstrani ves kalkulus in zob popolnoma zgladi. Včasih se odrežejo tudi vlakna, da se žep okoli zoba splitvi. Ako se je bolezen predaleč razvila, je edino zdravilo izdreti zobe. Če ni zoba ni pyorrheje. Opisano gotovo razjasni čitateljem, kako potrebna je zobna krtača.

Lokalna infekcija

Najnovejši eksperimenti in preiskavanja so dognala, da je zob lahko sedež bakteričnih gnezd, katerih odpadki so odneseni v cirkulaciji krvi in se vgnedijo v drugih delih telesa, povzročajoč različna vnetja. Važno je, da zanemarjeni zobovi zakrivijo mnogo boleznih, vseh srčno, katera je vzrok milijonov smrti. Prava preiskava zob bi morala vključiti tudi radiografično sliko (XRay) od vsakega zoba.

Rak

Ena najbolj krutih, nekontroliranih bolezni je rak. Statistika kaže, da nevarna doba te bolezni je v starosti 40 do 45 let. Eden izmed desetih v tej starosti ima raka in eden izmed štirinajstih umre. V Združenih državah se zviša število tistih, ki umro radi raka, za tri procente vsako leto. Izmed 10,000 rakovih boleznih se jih nahaja 4,500 v ustih.

Znano je, da neprestano drženje ali drgnjenje kože lahko povzroči prve izrastke. Ako se ti izrastki pravočasno zasačijo in odstranijo predno so se vrstili v obkoljujoče zleze, je popolno ozdravljenje mogoče in prezgodnja smrt je preprečena. Med vzroke raka v ustih štejem divje izrastke kot brdevice, ostri zobovi radi gnitja, slabe plombe ali mostovi (bridges), obrabljenje kože radi pipe, cigar in cigaret, zvečenje tobaka na enem mestu ali stalno dreganje v eno in isto mesto z zobotrebem itd. Ker cela usta in ne samo zobje spadajo v zobozdravniško polje, je delo teh, da odkrijejo pojave, katerih posledica je lahko rak. ponavljam, da dvakratna letna preiskava ust in zob je neobhodno potrebna.

NAROČNIKOM

Nekaterim naročnikom je z ostala druga številka, da je niso dobili pravočasno. Prosimo naročnike, da bi upoštevali, da smo bili nekoliko zadržani pri razpošiljavi radi pošte. V bodoče imamo vse urejeno, tako da boste dobivali redno. "Svobodo" boste rojaki v Chicagu in bližnjih državah dobili ob petkih, bolj oddaljene države pa ob sobotah.

PO SVETU

Mussolini in izselniki.

Mussolini je mnenja, da morajo Italijani, ki se preselijo v Združene države ali v katero drugo deželo, ostati zvesti svoji domovini. "Stališče, ki ga v tem oziru zavzema fašistična vlada, je bilo vedno jasno," je dejal 400 ameriškim obiskovalcem, največ italijanskega rodu, ki so ga posetili v Rimu. "Bodite zvesti državljani nove dežele, toda to še ne pomeni, da se izneverite svojemu italijanskemu pokolenju. Nikoli ne pozabite, da ste sinovi naroda, ki ima za seboj tisočletno kulturo."

Gospodična "Turška".

Zapadni svet skoro ne more slutiti, kako se Turki modernizirajo. Zdaj imajo že svoj ameriški "beauty contest". Izid tekme je naznanil eden vodilnih turških časopisov. Dekleta po vsej Turčiji so se kosala, katera bo najlepša, končno pa je dobila Feriha Tevik, turška blondinka, ki se prizadeva priti v "movies." Ko se odločali, katera je najlepša, je bilo med sodniki petdeset mož iz vseh različnih poklicev, zlasti iz umetniških. Prihodnjega leta, kakor naznanja list, se bo tekma obnovila in takrat bo zmagovalka tudi šla v svetovno tekmo. Turške ženske so znane po svoji lepoti, čeprav je bil do svetovne vojne velik greh za žensko, ako je pokazala v javnosti svoj obraz.

Angleška kri v Ameriki.

Unija angleško govorečih ljudstev si veliko prizadeva, da bi ohranila svojo plemensko čistost po delih sveta, kjer Angleži prevladujejo po narodnosti. Čistost svojega plemena bi radi ohranili tudi v Ameriki, ali poizkus je skoro brezupen. Dekan v katedrali angleške cerkve sv. Pavla v Londonu je za primer dejal, da bodo Združene države v prihodnjem stoletju že izgubile poslednji ostanek angleške krvi. Jezik bo angleški, res, toda pleme bo čisto drugo. Vse, kar je angleškega, pravi, izumira v Ameriki. Angleške družine dobivajo zelo malo narastka. Priselniki drugih narodnosti se hitro množijo, neglede na omejevanje njih nadaljnega priseljevanja. To je znano zlasti glede slovanskih in italijanskih priselnicov.

Sovjetska zastava na morju.

Nova mornarska zastava Unije sovjetskih republik izgleda kakor bi bila japonska. Sredi nje je znak srpa in kladiča v ščit. Zvezda pa je sredi solca, od katerega je po zastavi v osmih smereh razpet trak predstavljač žarke solca. Drugače pa je zastava rdeča.

Odpor proti angleškim "talkies".

V Avstraliji se je razširila nekaka sabotaža proti ameriškim govorečim filmom. Ljudje kakor tudi lastniki gledališč so nevoljni na material te vrste,

ki ga dobijo iz Amerike. V Sydneyju in po več drugih mestih so operiranje ameriških govorečih filmov ustavili.

Prva ameriška ladja v Rusiji.

Prva ameriška ladja, ki je vozila iz Amerike direktno v Rusijo, je "Exford", precejšnja trgovska ladja, katera je pripeljala v pristan Novorosijsk ob Črnem morju zalogo strojev in raznih ameriških produktov.

Ateisti v Moskvi so ustanovili protiversko univerzo. Ta univerza je podobna enakemu učnemu zavodu v Leningradu. Med profesorji na tej univerzi je tudi Leninova vdova.

Ubogi kardinali.

Kardinali na Laškem imajo strašno majhne plače. Zato pa jim je vlada letos povišala letno štipendijo od \$4.000 na \$5.265. Pa še krožijo novice, kako je Italija beraška!

Proti nesrečam v zraku.

Francozi, ki imajo skoro najbolj razvito zrakoplovstvo, si prizadevajo, da bi kolikor mogoče omejili nesreče v zraku. Za prihodnje leto sklicujejo zrakoplovski kongres, ki se bo največ bavil s tem vprašanjem. Razne nove iznajdbe hočejo uporabiti pri zrakoplovih, tako da bo varnost v poletih toliko večja.

Za kratek čas

Poslovilni zmisel.

"Če mi daš nikel, pa neham jokati," je obljubil Marček. "Saj te prav rada poslušam, ko se cmeriš," je odvrnila mati. Za trenutek je mali osupnil, potlej se pa zopet pričel dreti. Ihte je zatem povzel pogajanja: "No, pa mi daj nikel, ker te zabavam."

Grobni napis.

Zakonski mož sedi globoko zamišljen ob postelji bolne žene. "Kaj pa premišljaš?" pozveduje bolnica.

"Dušica zlata, tuhtam, kakšen napis naj dam vklesati na tvoj nagrobni kamen."

"I, kaj bi si glavo belil? Kar takole: Vdova blagega pokojnika."

Ob obali.

"Zakaj ste tako potrti, prijatelj?"

"Oh, rajši me ne vprašujte, gospod učitelj. Tu, na tem mestu je utonila moja žena."

"Nikar si tega ne ženite več k srcu. Saj imate sedaj drugo soprogo, ki je tako ljubezniva in pametna..."

"Ej, ej, to že imam, ampak ona se nikakor ne upa v vodo."

Logika.

Možak vpraša dečka: "Koliko let si imel lani?"

Deček: "Deset."

Gospod: "Pa letos?"

Deček: "Enajst."

Gospod: "Potem imaš 21 let."

Deček: "A tako? Slišite, koliko nog ste imeli lani?"

Gospod: "Dve."

Deček: "Pa sedaj?"

Gospod: "Tudi dve."

Deček: "Potem ste osel, ker imate štiri noge."

OGDEN DAIRY CO.

Sveže mleko, zdravstveno zavarovano,
dostavljamo na dom.

H. SHUBER

Chicago

Telefon: Crawford 3359

EXPRESS

JOHN KOČHEVAR

2215 W. 23rd Steet

Pokličite, ko potrebujete premog, les druge potrebščine
TEL.: ROOSEVELT 2698.

Moške obleke, suknje
najnovejše mode

po zmernih cenah!

MICHELS
CLOTHES SHOP
533 N. Clark St.,

Chicago, Ill.

Phone: Delaware 1867

ŽENSKI ODDELEK

M. TERDANOVA:

Mazzinijeva mati

Giuseppe Mazzini, genijalni mislec in bojevnik italijanskega preporoda ter goreči apostol človečanske ideje, je imel izredno mater. V nosečnosti na Angleškem si je dopisoval z njo vsak teden preko dolgih dvajset let in iz teh pisem odseva, kaj je pomenila mati v njegovem burnem življenju! Njej je zaupal bridkosti in težave nosečnosti, svoje ideje, načrte; njej je izražal živo vero in nado, da izvede svojo življenjsko misijo. In ko mu je nekoč grozen dvom nad samim seboj vzbudil dušo, je iskal pri njej utehe kot bedno, plaho dete.

Mazzini je podedoval po svoji materi ne le plemenito, blede obličje, izrazit pogled, ampak tudi vse markantne poteze njegovega duševnega profila. Pri obeh isti neupogljiv, energični značaj, neutrudljivo hotenje in volja, izredna čustvenost, živahna domišljava in obilna mera autosugestije. Kakor ona je ljubil samoto in notranjo koncentracijo, preziral plehkost posvetnega življenja in zrl s studom na polomljene značaje in volgarne slabice, ki so za skledo leče izdajali svoje ideale. Z vsem zanosom velike, nesebične duše je ljubil družino, domovino, človeštvo in slast mu je bila žrtvovati se za njihov razvoj in napredek. Plemenite sposobnosti in vrline matere so se v genijalnem sinu razvile do visoke potence umskih in čustvenih sil.

Marija Mazzinijeva je brezmejno ljubila svojega sina, občudovala njegove izredne zmožnosti in trdno verovala v njega, v njegovo srce, v njegov genij. S čudovito vero je prisluškovala slednjemu utripu njegove duše, sprejemala je in se navduševala za njegove ideje, trdno prepričana, da se uresniči njegovi načrti. Smatrala je za svojo prvo in najvišjo materinsko dolžnost, ugoditi mu pota, dajati mu poguma in tolažbe v urah brezupa in dvoma, podpirati ga z gmotnimi sredstvi, razširjevati njegove ideje, njegove spise, kljub vsem oviram s strani cenzure, oblastj in številnih sinovih nasprotnikov. In pomisliti moramo, da Mazzinijeva mati ni bila učena, izobražena žena; slog njenih pisem kaže, da se je mnogokrat morala boriti z izrazi, s pravopisom. Toda zadostovalo je, da je njen "Pippo" namignil, da potrebuje sredstva, vire za kako publikacijo, in v hipu je stara majka postala njegova sodelavka: iskala je knjige, časopise, zbirala podatke, prepisovala cele dolge odstavke in jih pošiljala sinu v tujino. Pomagala mu je seveda tudi z denarjem, kar jo je stalo mnogo žrtev in truda. Hude boje je morala vsled tega izvojevati s svojim možem, ki je bil docela nasproten tip. Ona radodarna do skrajnosti, za svoje ideale bi žrtvovala denar in kri. Mož pa godrnjav stiskač, brez poleta, pravi filister, dasi vesten in požrtvovalen v izvrševanju svojega zdravniškega poklica. Tudi on je ljubil z vso nežnostjo sina in je bil ponosen nanj, toda nikakor ni mogel odobravati njegovega političnega udejstvovanja, ki mu je donajalo le nesrečo in škodo. Zato mu

ni hotel pošiljati stalne podpore in uboga žena je štedila denar, ki ga je skrivaj pošiljala sinu, lajšujoč mu s tem težko življenje v nosečnosti.

Bedni materi ni bilo dano, da bi bila še enkrat videla in objela svojega sina. Skoraj osemdesetletna je umrla v Genovi l. 1852. za srčno kapjo.

Za Mazzinija je bila materina smrt silen udarec, ki ga nikoli ni mogel preboleti. Pet let pozneje je obiskoval njen grob, toda moral je takoj bežati, zakaj nad njim je visela — smrtna obsodba.

V njegovi duši pa je kot večna luč žarela slika njegove matere: slika trpeče žene z živo vero, z neomanjim upanjem, z brezmejno ljubeznijo.

Cankar o svoji materi

(Odlomek iz knjige "Moje življenje.")

Veliko prenese človek, to vem sam; par konj bi ne zvelklo tovara, ki ga nosi na plečih že otrok. Ali da se dá trpeti toliko in tako dolgo, kakor je trpela moja mati, je bil čudež, ki si ga še zdaj ne morem natančno razložiti. Žena je devetkrat močnejša od moža, mati pa desetkrat devetdesetkrat. Če bi bil rekel svoji materi, da naj mi za ped odmakne Ljubljanski vrh, zato ker preveč tišči na Močilnik, bi ga bila najbrž zares odmaknila. Bog daje materam čudne uganke. Na primer: Kako bi se pripravilo kosilo za osmero ljudi, če ni groša v hiši in če ne dá štacunar niti soli na upanje? Kosilo je na mizi. Skrivnostno gre življenje dalje od dne do dne in se ne ustavi. Strma in grapa je pot, težek je voz; na vozu sedé otroci, osmero jih je; jedó in pijó, smejó se in kričé; mati je vprežena; če bi se odpočila, če bi stopila prepočasi, bi ji švrknilo preko sključenih pleč: "Hej, potegni!" Tam kje pod visokim klancem omahne. Omahne in umrje. In še umreti jo je sram; zdi se ji, da je storila krivico tistim, ki so živeli od njenega življenja. —

Sveti so ženski prsti, sveti kadar detetu srajco šivajo ali kadar oči zapirajo. Sveta je žena, dokler se sama sveto ohrani. Posvečeno je vse, česar se v stanju svoje čistote dotakne. Sveto je nje življenje, iz katerega je izšla odrešitev sveta. Sveta so njena nedrja, prva hrana ljudstvu, sveto nje srce, vrelec ljudske ljubezni, sveta usta njena, iz katerih teče balzam prve utehe.

Josef Holeček.

Imamo dosti sovražnikov, ki nam žele malo dobrega. Potreba je, da odložimo srd in neslogo ter se skupno podpiramo proti njim.

Daniel Adam z Veleslavina.

Lenoba je tako počasna, da jo revščina brez truda dohiti.

Benjamin Franklin.

Notranja sila narodova je osnovana na njegovi izobrazbi, npravnosti in lepem vedenju, in kdorkoli se trudi za ohranitev teh lastnosti v svojem narodu, prispeva najbolje k bodoči priliki. Zato pa delajmo tako vsak v svoji okolici. Havliček.

Kuhinja

MORSKE RIBE so redilnejše in, kadar so presne, dosti prebavnejše od sladkovodnih (jegalje, linjaki in dr.). Presne ribe iz jezer ali ribnjakov pa so kajpada prebavljivejše od nasoljenih, prekajenih, v octu ali olju kvašenih, posušenih morskih plavutarjev. Da se odpravi tem živalim duh po mlakuži, jim zamaši škрге ter jim daj požreti kavno žlico izvrstnega kisa. Nad en kilogram težki ribi ga je treba vliti nekoliko več. Pri mrtvih živalih je učinek tega postopanja nekoliko manjši.

DIVJAČINA ostane dalje sveža, če jo na lahko posuješ s pravkar zmleto kavno.

JAJCA, ki jih poliješ s kromom in jih tako pustiš pet minut, so redilnejša in laglje prebavljiva od onih, ki se kuhajo tri minute in pol v vreli vodi.

MESA ne smeš nikoli prati, temveč ga le na lahko obrisati z mokro cunjco.

V PRESLANO JUHO vrzi nekaj koščkov sirovega krompirja in nekoliko časa povri. Nepotrebna sol izgine.

ZELENJAVA. Malo kisa in citroninega soka v vodi, kjer se kuha kapus ali ohrovt, zmanjša temu duhu in mu izboljša okus.

RAZSTOPLJENO PRESNO MASLO prav dobro nadomešča olje na solati. Limonov sok se v njej s pridom rabi kot kis.

ČEBELNI PIK, nemudoma namazan s prerezano čebulo, ne povzroča bolečin.

LISE OD ČRNEGA VINA preženeš, ako jih takoj operesh z belim vinom.

UMAZANA FOTOGRAFIJA se da očistiti ščepecem vate, namočene v vinski cvet.

Prekanjenec.

Mati je postavila skledo jabolka na mizo. "Mama, smem katero pojediti?" vpraša sinček. "Smeš, ampak izberi si najmanjšo." Skoraj nato vidi mati samo še eno jabolko. "Ti grdi otrok!" "Ampak, mamica, saj sem si zmeraj najmanjšo izbral!"

Izkupila jo je.

"Ali se ne bi mogli navaditi, da bi me nekoliko ljubili, gospodična Ljerka?" je moledoval snubec.

"Vas naj bi ljubila? Ne, tega res ne morem," ga je ošabnica zviškoma odbila.

"Res, tega sem se že naprejal," je vzdihnil, ste pač pre-stari, da bi se še kaj navadili!"

TEFFI:

JUNAKI

Vseobče se misli, da v trenutkih smrtne nevarnosti vsak človek neizogibno izgubi vso svojo prirojeno ali srečno pridobljeno dostojanstvenost ter se vede kakor zver.

Ljudje so v trenutkih nesreče — če že ne omedle ali ne dobe histeričnih popadkov — vselej zelo zanimivi. Pojavi se namreč višja napetost razuma in volje, oboje se združi ter izbruhne z vso silo, da bi človek rešil in obvaroval svoje lastno ali svojih bližnjih življenje.

Največkrat se nudi taka prilika opazovati ljudi pri požaru.

Spominjam se, kako je bil neki ljubitelj in posestnik izredne zbirke porcelana, stanujoč v petem nadstropju, nekajdaj prebujen ponoči po novici, da je v kleti izbruhnil požar. Nikakor ni prišel v zadrego. Kakor se je kasneje pobahal sam, je vprašal takoj samega sebe: "Kaj storiti?" — In nemudoma je odgovoril sam sebi: Treba je predvsem rešiti dragi porcelan!"

In takoj je zaklenil dveri, odprl na stečaj okno te začel metati dol na pločnik vazo za vazo, krožnik za krožnikom, skupinico za skupinico, a niti za hip ni prenehal s svojim poslom, čeprav so mu razbijali po dverih in ga vpraševali, ali ne želi, da se začne pospravljati krhke reči?

Niti besede jim ni odgovoril, dokler ni opravil svojega dela, dokler ni zalučil poslednje reči skozi okno.

"To se ni končalo posebno srečno" je pripovedoval potem kasneje "kajti izmed "rešenih" reči so bile prav vse na kosce razbite, toda pri tem sem imel vsaj priliko prepričati se o svoji junaški hladnokrvnosti v hipu nevarnosti."

Pripovedovali so mi o nekem mladem posestniku, ki so mu naznanili, da nekako tri verste od njegove kmetije gori stog sena.

Posestnik — bil je junaška natura! — se je predvsem spomnil svoje žene.

"Treba je nemudoma na to pripraviti ženo. Tako je nervozna, mogla bi se prestrašiti in potem bi bilo zlo."

Kakor izstreljena krogla je priletel v ženo sobo, jo zgrabil za roko ter zaječal z nenavnim glasom:

"Manja! Ne ustraši se! Za božjo voljo, ne ustraši se! Edino tega te lepo prosim — ne ustraši se!"

"Kaj je? Kaj se je zgodilo?" je strmela žena. "Ne bom se prestrašila, samo povej mi, za kaj gre?"

"No, tak vidiš! Praviš, da se ne boš ustrašila, pa si že vsa blede! Le kaj naj počnem? Le kaj naj storim? Zdi se mi, da še blaznim."

Zgrabil se je za glavo in se opotekel.

"Kje je Mitja?" je vzkliknila žena. "Takoj mi odgovori,

kaj se je zgodilo z Mitjo?"

Mož je mahnil z roko: "Nič se mu ni zgodilo. S pestunjo je v parku."

"Kaj je torej?"

"Pri Ličavki gori seno. Samo, za božjo voljo, ne prestraši se! No — rotim te!"

Žena ga je pogledala, tlesnila z roko ter se začela krohotati.

"Moj Bog!" je vzkliknil mož. "Dobila je histeričen napad! Saj sem vedel!"

A prav nič ni prišel v zadrego. Popadel je vrč in ne oziraje se na ženine krike in proteste, ji je izlil vso vodo na glavo.

Tedaj se je žena prenehala smejeti ter ga je pahnila skozi dveri.

Zaihtel je ter poslal takoj slano konju v mesto po zdravniko. —

Videla sem sama še enega junaka. Tudi ta junak je bil posestnik (kakor je videti, še ni ubožala ruska zemlja); gorel mu je dom, star, razpal, določen že, da ga prihodnjo pomlad podero do tal. —

Ljudje se je nateklo iz vseh okolnih vasic na posestvo toliko, da je bilo vse črno. Mužiki so kričali, ženske javkale. Posestnik pa je stal spredaj pred vsemi, zijal topo v ogenj, pritiskal na svoje prsi neke raztrgane škornje, ki so bili, kakor se je pojasnilo kasneje, last starega vrtnarja. Rešil jih je pred požarom.

Posestnik je torej stal in se pačil, kakor bi bil zelo zadovoljen. Ko se je na hiši, do polovice zgoreli, s treskom in grmenjem dimnik porušil, so prestrašene ženske kar na tla popadale ter zavreščale še glasneje:

Oj, Gospodin! Oj, Bog ti moj! Kaj je to? Reši in usmili se nas —!"

Tedaj je posestnik, častihlepen in spoštovanja zahtevajoč človek, hotel pokazati tolpi, da je njegov duh silen in da zato ne godrnja, ter je zakričal z gromkim glasom:

"Ne, ne! Ni res! Hvala Bogu! Hvala Bogu!"

Zrušil se je tudi drugi dimnik, zopet so začele ženske javkati in zopet se je zadržal posestnik:

"Hvala Bogu! Hvala Bogu!"

Dimnikov je bilo mnogo, in posestnikovo zahvaljevanje Bogu so opazili vsi ter si ga tudi takoj začeli razlagati v najlepšem pomenu besede:

"Glej ga, še vesel je! Posestvo si je, kakor je videti, zavaroval proti požaru, a zdaj si ga je sam zažgal! Kaj ga neki briga, četudi je morda poslom zgorelo vse do poslednje niti! Krvoločnež!"

In ubogi junak se je le s težavo izmotal iz te grde historije.

Sodrga je že taka! Jasno pred njo izraženo nesebičnost junakovo si razlaga kot gnusno pohlepno po zavarovalnici ...

Sodrga je pač taka!

PRIJAZNO IN ČISTO DVORANO

ZA DRUŽABNE VEČERE, ZABAVE IN SEJE
IMA NA RAZPOLAGO

PAUL BERGER

2653 So. Lawndale Ave.

Chicago, Ill.

TELEFON: CRAWFORD 4290

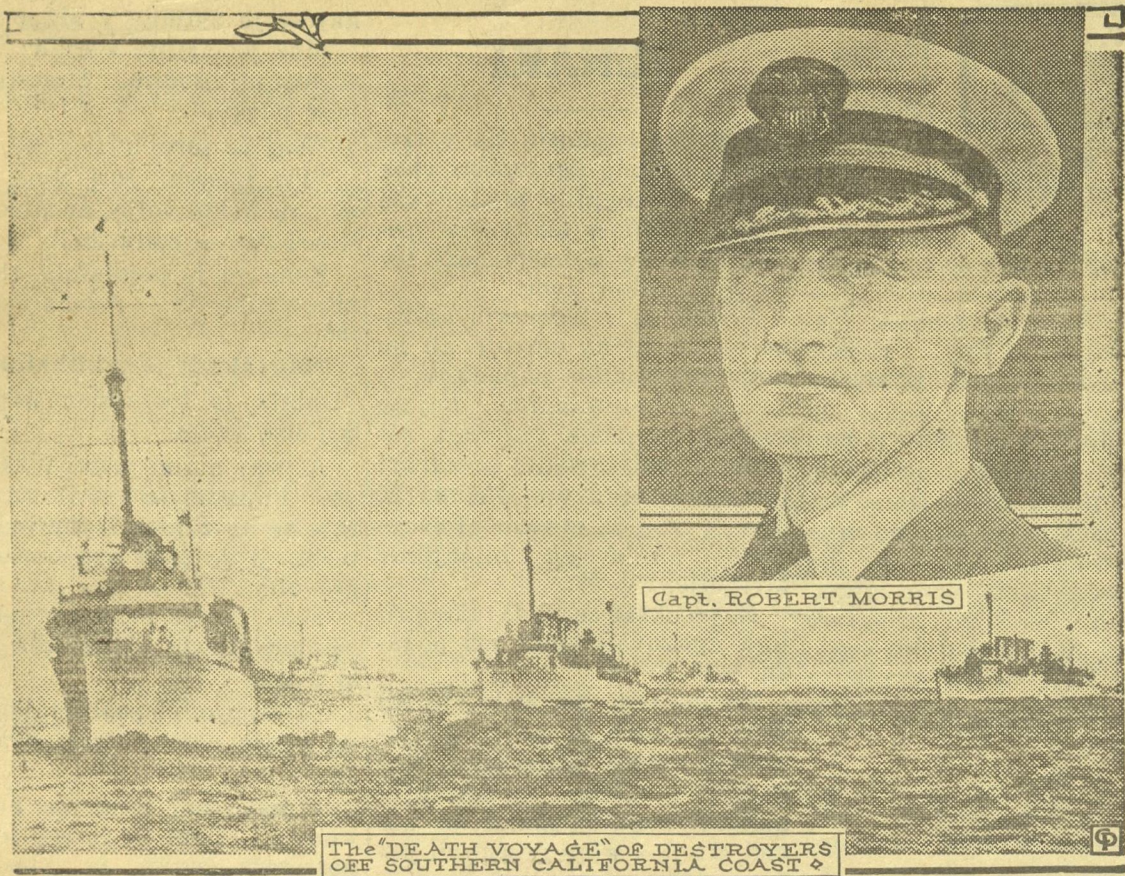
DOMAČA POSTREŽBA V RESTAVRACIJI.

Tel. Cicero 610
Residence: Cicero 4484

Dr. FRANK PAULICH

Slovenski zobozdravnik
2123-25 So. 52nd Avenue,
CICERO, ILL.

Uradne ure: Od 9 do 12 dop.,
od 1-5 pop. in od 6:30 do 9
zvečer. Ob sredah in nedeljah od 9-12 dop.

RADIO IN EUROPE

The variety of radio programs in Europe is remarkable for non-Europeans. One could hear operas, concerts, variety shows (vaudevilles) dance music, lectures, but no station announcements. Not to say of the variety of languages for 23 countries in Europe have broadcasting stations. A slight turning of the dials the home set brings in the musical Italian, the gutturals of Hungarians and Germans, or the labials of the French, or the sad speeches from Sweden. Many of these stations are large enough to broadcast for the whole Europe, the rest being the relay stations that are such a unique system in Europe. It is always the case that several countries combine their programs, one acting as host for the others.

In Europe the air is not given to publicity as in the United States. An individual listener pays a form of a tax, — \$2.00 to \$6.00 a year—, the fee varies in different countries. Publicity being rigidly prohibited this fee is the only means of support for the radio centers. There is, however, a movement for commercial broadcast, and it promises to be a gigantic network in the near future.

Local interference is almost unknown for a European home set, for a city has only one broadcasting station. This Broadcast is relayed by different relay stations to the owner of the low-power receiver. Thinking of the nuisance of the local interference so common in the United States, this system gives the listeners a better reception.

Russia has a broadcasting system, a peculiarity to its own use of disseminating of political and vocational education. While the rest of Europe relegates radio broadcasting strictly within the confines of entertainment, the soviets are using its advantage in inculcating its doctrine to the masses. Each Russian community has a receiving set in each common hall where the people assemble to hear the political activities of the government, industrial ideas, and vocational guidance. The variety of entertainments

combined with intensive political propaganda in Russian programs gives rise to a sort of suspicion of soviet propaganda to the rest of Europe. Of course, there is ground to believe that the Russian capacity of springing up an entertainment among themselves renders the radio superfluous in this field. But there remains a fact that beyond the Russian border the Russian program seldom succeeds, for almost always a local station is so placed that soviet waves are cut off. In few years we expect to hear Russian songs through the microphone for an attempt is now directed toward this way. It would be a pity to miss these songs the world so loved.

The progress of science is so rapid that in the near future we would enjoy on this side of the Atlantic the tremendous resources of Europe in musical and artistic lines.

What would be the significance of this international network of radio broadcasting? To the world in general and to Europe in particular? It would seem too trite to say that the world is becoming smaller, but we cannot refrain from seeing that this modern product of science would help in establishing understanding and sympathy among nations. Nothing could be better than an exchange of songs and smiles between nations. When one hears the Russian folksongs, his feeling vibrates in sympathy with the tragedies and triumphs of the Russian peasants. To hear the Italian music is to picture beautiful Italy; to hear the gay cadences of French music is to laugh with the life — loving Frenchman. The sublime songs of Germany bring to us the romance of the German people.

Our commerce so far has brought to us despite its many advantages many evils. Imperialism, exploitations, the reign of greed have sprang from it. It has brought wealth to the few and misery to many. On the whole the exchange of commodities has been wisely conducted.

Fortunately an exchange of arts and beauty among nations

could not be exploited for the benefit the god of material profits. It is in this field that the tremendous potentiality of radio broadcasting lies.

We may hope, then, that this modern international communication would be used for making the world safe for a higher civilization.

What Others Say?

Various methods have been attempted in order to concentrate the younger Slovene generation into groups for mutual benefit. We may not be able to read or write the Slovene language thoroughly, but we will get the light of what it means to be a Slovene. There are some among our ranks who would rather associate with others than Slovenes. The privilege is theirs, but we want them with us.

A young Slovene should not shun his mother tongue because he was born in the United States. He should uphold it at all times and give its due praise.

The idea of understanding and appreciating the content of the Slovene language is very difficult at first. It takes initiative to bring yourself to the fore. Do not be a quitter. Be proud of the fact that you are a Slovene offspring and make others look to you instead of you looking to them for acknowledgement. You are an American Slovene.

John Baumbich.

REPORT ON CHICAGO'S FAIR FUND WILL BE GIVEN BY HOOVER TODAY

Washington, D. C., Nov. 6. (Special.)—Rufus C. Dawes had to arrive in Washington today to inform President Hoover that the \$5,000,000 fund in which federal government approval of the Chicago centennial celebration in 1933 is conditioned has been subscribed and is now available.

The White House probably will announce the assurance of invitations to the nations of the world to participate in a world's fair portraying the progress of industry, agriculture, art, drama and sport during the 100 years since Chicago was incorporated a city.

A HAPPY MAN

(IZAAK WALTON)

Has there ever lived in the world a happy man? The universal conclusion of all the sages seems to be that happiness in human life is impossible. But Desmond McCarthy in the Sunday Times (London) here presents the startling thesis that such a being once lived in the lanes of English Staffordshire—no other than old Izaak Walton, the famous fisherman who, nearly two hundred years ago wrote "The Compleat Angler."

The Compleat Angler "is the product of long contentment and repose and reflect its writer's character as clearly as the stillest pool ever gave back his face."

Piscator (Walton's Latin nom-deplume, meaning Fisherman) promises his friends refreshment "at some honest alehouse room, lavender in the windows and twenty ballads stuck about the walls" or where the stops on his fishing trip to drink milk from a red cow and to make a milkmaid sing.

He advises us to put the frog upon the fish hook as though we loved him.

It is this happy reverence for goodness, especially of those forms of it associated with patience, affection, humility, Christian devoutness and religious gratitude, which lends, not only that peculiar fragrance to his work, but that air of artlessness and simplicity which disguises his artist's cunning.

Buffon, in that well-known treatise upon style in which he defines it as "the man himself," remarks also — I quote from memory and cannot be sure of the words — that "le style est comme le bonheur; il vient de la douceur de l'ame." (Style is like happiness; it comes from sweetness of soul.) This is, of account of the matter. In the case of some authors their "style" may even spring from

their bitterness of soul. But an author's manner of writing is to have merits beyond an above clarity and aptness, the self it reflects must possess a certain unity and coherence. It is the unresolved and conflicting interests, judgment desires, emotions in the author himself which pull his words and sentences about, and wrench him away towards harmonious thoughts and consistent associations.

From this common condition of internal discord Izaak Walton was born free; he was a man of one piece; what he loved and enjoyed he loved and enjoyed completely, and they were always the same things and in harmony with each other. In his long life which stretched from the Elizabethan Age to close upon the revolution of 1688, he was so much that he revered himself and that made him happy destroyed and overturned. Yet thanks to his wholeness, the perpetual agreement of himself with himself, he enjoyed the last that cheerful and kindly serenity which we catch from him while we read his. Of Izaak Walton at least it is true to say that his style came from "la douceur de l'ame."

WIT

The decrease of 13 per cent in automobile fatalities for the year is gratifying evidence of the increase of agility among pedestrians.

—St. Louis Post Dispatch

When Television comes the flappers will have to sleep in their clothes.

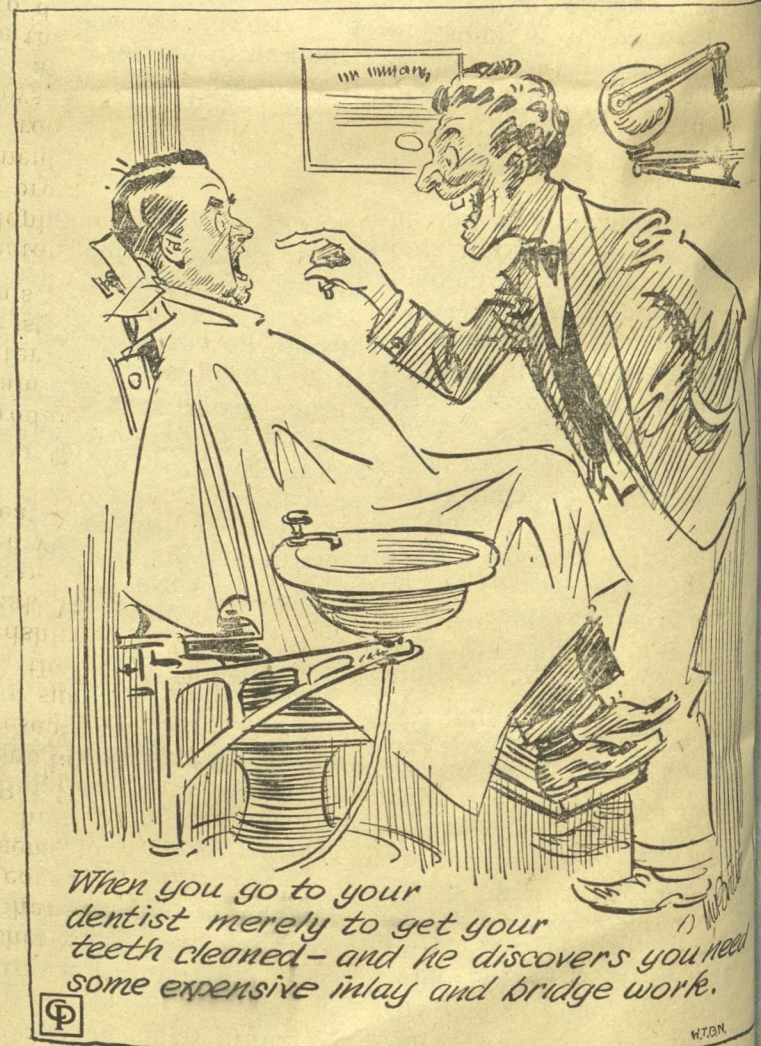
—The Perspiring Hour

The most unhealthy subject for discussion in the world is Health.

—George Bernard Shaw

Dr. Eckener is the man who put the zip in Zep.

—Virginian-Pilot

Postanite ustanovni naročnik "Svobode"